

Insamling av navelsträngsblod bör finansieras offentligt

Med detta genmäle avser vi att framföra professionens syn och sakligt bemöta tre av mest förekommande åsikterna kring navelsträngsblodbanker som frilansjournalisten Iréne Olsson tar upp i nyhetsartikeln »Danskt företag erbjuder insamling av navelsträngsblod på svenska sjukhus« i Läkartidningen 50/2004 (sidan 4080).

Definition och användning

a) Vad är navelsträngsblod och hur används det? Många olika sjukdomar främst hos barn har allt oftare framgångsrikt kunnat botas med givarens friska blodbildande stamceller från navelsträngsblod som stamcellskälla för hematopoetisk stamcellstransplantation (tidigare kallad för benmärgstransplantation).

De första erfarenheterna med syskongivares transplanterade navelsträngsblod härstammar från 1988. Förfarandet kom sedermera allt oftare till användning med nedfrysade enheter från offentliga »banker«. Dessa påsar i kvävetankar är »redo för användning« med innehållsdeklaration (väldefinierade celler, långtidsförvarade, med rigorös infektionskontroll) där givarens identitet kan efterspåras avseende tex medfödda sjukdomar.

Det etiska ställningstagandet är både entydigt och solklart: insamlingen har skett med moderns informerade samtycke för transplantationsändamål och avsågande av äganderätten.

En uppdatering av behandlingsresultat hos vuxna patienter med leukemi och navelsträngsblodstransplantation publicerades den 25 november 2004 i New England Journal of Medicine. Man jämförde transplantationsresultaten (både med blodceller från obesläktade givare och navelsträngsblodstransplantation) i två publikationer både från USA och Europa. Det fanns inte någon skillnad för dessa patienter oavsett stamcellskällan.

Navelsträngsblodbanker

b) Vad är kommersiella/privata navelsträngsblodbanker? En kommersiell privat verksamhet syftar till långtidsförvaring av navelsträngsblodceller för eget bruk (sk autolog hematopoetisk stamcellstransplantation). En enkel nedfrysning sker utan kvalitetskontroll. Enligt »vetenskap och beprövad erfarenhet« beräknas behovet för användning av nedfrysade hematopoetiska stamceller för den enskildes eget behov i framtiden som närmast obefintligt med kommersiella privata banker.

Marknadsföringens argumentation

»tillgång till egna celler vid leukemi i framtiden« är grovt osaklig, som härvid bygger på människors rädsla, ångest och fåfänga förhoppning. En annan argumentation för att odla fram ersättningsvävnad för slitna ledbrosk i framtiden kan ju tex vara exempel på forskarrön, medan genterapin för närvarande gått i stå på grund av överraskande svårigheter under de senaste åren. Ansvarsförhållanden för dessa frysta celler är oklara när/om bolaget går i konkurs.

Offentlig finansiering?

c) Offentligt finansierad »navelsträngsblodbank« i Sverige? Världen runt finns cirka 160 000 infrysade navelsträngsblodenheter med väldefinierade donerade celler som ett värdefullt komplement till de drygt 9 miljoner frivilliga stamcellsgivare som finns i olika register. Professionens företrädare pläderar för inrättande av en nationell navelsträngsblodbank vid någon av de stora blodcentralerna i landet.

Navelsträngsblodet är principiellt att betrakta som en mänsklig vävnad med nytta för sjuka människor och vården. Dagens tämligen gynnsamma läge beträffande givartillgång kommer med hänsyn till befolkningens biologiska förändringar att förändras genom invandringen. Udda vävnadstyper kan komma att dyka upp med följd att det kommer att bli svårare att tillfredställa framtida behov och tillgång till obesläktade givare. Här kan en nationell navelsträngsblod-

bank fylla ett behov. För att förverkliga ett projekt med offentligt finansierad nationell navelsträngsblodbank krävs dock att ekonomin anpassas till verksamhetens behov. Det känns angeläget att tydliggöra problemställningar och faktaförhållanden, vilket också har diskuterats den 2 december 2004 på Statens medicinsk-etiska råds interna hearing.

Som professionens företrädare förespråkar vi en modell med offentligt finansierad navelsträngsblodinsamling lik den som Italien har idag: att stödja navelsträngsblodinsamlingen för allmännyttigt/offentligt ändamål och lämna kommersen därhän.

Albert N Békássy

barnläkare,

*Barn- och Ungdomssjukhuset (BUS),
Universitetssjukhuset i Lund*

Olle Ringdén

*professor, överläkare, Centrum
för allogen stamcellstransplantation
(CAST), Karolinska
Universitetssjukhuset Huddinge
olle.ringden@impi.ki.se*

Gunnar Juliusson

*professor, överläkare, stamcellscentrum
(SCC), Universitetssjukhuset i Lund*

Jacek Winiarski

*professor, överläkare,
Barnens sjukhus, Karolinska
Universitetssjukhuset Huddinge*

Landstinget Halland tar ansvar för kompetensutvecklingen

I ledaren med rubriken »En stämma höjs för kunskap«, i Läkartidningen 48/2004, skriver Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm att »...inga landsting meddelat att de kommer att avsätta medel för läkarnas framtida fortbildning«. Bakgrunden är en oro för att läkarnas fortbildning ska bli lidande när nya spelregler för vårdens relationer till läkemedelsbolagen nu skapas.

Från Landstinget Hallands sida hoppas vi kunna lugna Eva Nilsson Bågenholm något. Vi vill meddela att Landstinget Halland nu avsätter ytterligare medel till läkarnas fortbildning. Vid senaste mötet i landstingsfullmäktige klubbades budgeten för 2005, och i den finns, utöver andra utbildningsmedel, 10 miljoner kronor avsatta i en ny satsning på kompetensutveckling.

Landstinget Halland har anslutit sig

till det nödvändiga och väl genomarbetade regelverk som Landstingsförbundet och läkemedelsindustrin har tagit fram. En hel del av de bestämmelser som stadgas är sedan tidigare vardag i många delar av våra verksamheter, men även i Halland kommer de nya bestämmelserna att ge landstinget ett tydligt och ökande ansvar för medarbetarnas kompetensutveckling.

Vi menar att den ovan nämnda satsningen är ett sätt att möta medarbetarnas ökade behov av fortbildning. Det medverkar till verksamhetsutveckling som också hjälper oss att nå en balans i ekonomin.

Mona Boström

*landstingsdirektör,
Landstinget Halland*